

Tv-uutiset ja yhteiskuntasopimus

Televisiouutisten ja ajankohtaislähetysten 'puolueettomuutta' pidetään nykyään yleisesti myyttinä. Tämä standardikritiikki esitetään yleensä viittaamalla 'yksipuolisuuteen' ja 'vääristymiin'. Tässä artikkelissa asetun vastustamaan mainitun näkökannan ilmauksia ja implikaatioita. Lukuisissa tutkimuksissa journalististen käytäntöjen tuottamien kuvien ja määritelmien on sanottu tuottavan 'yksipuolisia' tai 'vääristyneitä' kuvauksia itsenäisestä ja objektiivisesta todellisuudesta. Ne ovat 'yksipuolisia' tai 'vääristyneitä', koska niiden takana on elin joka edustaa hallitsevia ja näkyviä aatteita, joiden sanotaan - yksinkertaisesti - 'kuuluvan' hallitseville poliittisille tai taloudellisille ryhmille. Tiivistäen: televisiojournalismi on saatu näyttämään eräänlaiselta megafonilta, jolla hallitsevat aatteet vahvistetaan ja yleistetään läpi yhteiskunnan kaikkien sektorien.

Tässä tutkittu aineisto käsittää sen, miten televisio käsitteli lokakuusta 1974 jatkuneita työväenpuolueen hallituksen pyrkimyksiä saavuttaa ja ylläpitää ammattiliittojen keskuudessa 'vapaaehtoista kuuliaisuutta' palkkasäännöstelypolitiikkaa kohtaan. Lähetyksissä oli mukana ja ne edustivat niitä

erilaisia positioita, jotka olivat muotoutuneet liittojen, hallituksen ja Englannin ammattiliittojen keskusjärjestön (TUC) johdon välisissä taisteluissa. Sitä että hallituksen talouspolitiikka sai ristiriitaisen vastaanoton, ei yritettykään naamioida. Etenkin tämän politiikan 'kolmannessa vaiheessa' suuri osa uutisoinnista keskittyi ammattiliittojen avoimeen vastustukseen. Jos televisio olisi 'yksipuolinen', kuten konspiraatio-teoria sanoisi, jos se ottaisi määräyksensä suoraan ja kyselemättä hallitsevilta poliittis-taloudellisilta voimilta ja jos sillä kaiken lisäksi ei olisi omaa aineellista hahmoa ja toiminnallisuutta, saisi tämä vastustus vain vähän jos lainkaan sijaa.

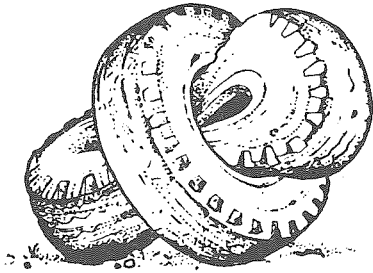
Voitaisiin tietysti väittää, että vaikka kaikkien yhteiskuntasopimusta koskeviin neuvotteluihin ja kamppailuihin suoranaisesti osallisten näkökannat julkistettiinkin, ei kaikilla silti ollut yhtäläistä pääsyä televisioon. Kuten tämä artikkeli yrittää osoittaa, joitain yhteiskuntasopimusta koskevia positioita, etenkin näkökantaa, joka kannatti paluuta vapaaseen kollektiiviseen neuvottelumenettelyyn, pidettiin toisarvoisina, samalla kun hallituksen näkemys otettiin ja konstruoitiin 'todellisuus pohjana',

johon vakava keskustelu kiinnitettiin. Kysyttäessä työväenpuolueen ministereiltä ja heidän kannattajiltaan, joihin ratkaisevissa vaiheissa kuului myös TUC:n talouskomitea, olisiko 'vapaaehtoinen menetelmä' tehokas, spekuloidessa kesäisivätkö hallituksen asettamat lukuisat rajat ja tulisiko ottaa käyttöön 'lakisääteisiä keinoja', televisiojournalismi ei asettanut kyseenalaiseksi peruspremissiä, jonka mukaan inflaatio oli 'palkoista aiheutuva'. Päinvastoin premissi oli television selostusten perustana. Tämä televisioselostuksen rakentamisen muoto ei sodi sitä toimituksellista imperatiivia vastaan, jonka mukaan television on osoitettava 'asiaankuuluvaa puolueettomuutta'. Annan-komitean¹ raportin mukaan "yleisradion on otettava huomioon paitsi kaikki kysymykseen liittyvät näkemykset, myös näiden näkemysten takana olevien mielipiteiden paino". Toisin sanoen televisiojournalismin käytännöt uusintavat tarkoin sen, miten 'yleinen mielipide' jo on muodostunut poliittisen ja taloudellisen taistelun pääalueilla, kuinka se on rakentunut herruuden alaisena siellä.

Televisiojournalismi ei suorita uusintamistehtäväänsä olemalla 'yksipuolinen', kuten asia on määritelty salaliittoteesissä. Tehtävää ei suoriteta *huolimatta* perustavista toimituksellisista kriteereistä vaan pikemminkin juuri niiden käytännöllisen soveltamisen kautta. Tämän menettelyn käyttöönoton ansiosta syntyy kompleksinen yhtenevyys television tuottamien kuvausten ja niiden primaarikuvausten välillä, jotka konstituoidaan yhteiskunnassa vallitsevina - joskus hegemonisina - määritelmänä poliittis-taloudellisista antagonismeista. Perustavien toimituksellisten kriteerien itsestään selvästä, tun-

nollisesta noudattamisesta ei seuraa, toisin kuin moni television ammattilainen kuvittelee, että televisiojournalismi olisi ideologisesti vaikutuksetonta. Televisio on ideologinen instanssi juuri näiden toimituksellisten kriteerien tehokkuuden ansiosta. Tämän voi havaita esimerkiksi televisiojournalismin käytäntöjen tavasta hahmottaa 'aiheita'. Televisiouutisten ja ajankohtaisohjelmien tarjoamat selitykset saadaan näyttämään kunkin tilanteen kannalta 'pätevimmitä'. Ne kategorisoidaan televisioselostuksen julkipanossa 'terveen järjen', 'maltillisen yleisen mielipiteen', 'rationaalisen ymmärryksen' tai 'konsensuksen' luokkaan. Näiden selitysten perustana ovat jo rakentuneet, vallitsevat määritelmät. Televisio työstää niitä selitysrakennelmissaan ja myöntää niille 'monien' tai 'useimpien' ihmisten näkemysten arvovalan sekä näin myötävaikuttaa niiden valta-asemaan aktiivisella ja itenäisellä tavalla.

Tämän ideologisen työpanoksen edellytyksenä on, että television käsittely erottautuu ja fragmentoituu seuratuista todellisista tapahtumista. Tiettyjen visuaalisten ja verbaalisten operaatioiden kautta, joista keskustellaan jäljempänä, television kerronta saadaan näyttämään ikään kuin se olisi erossa yhteiskuntasopimuskamppailusta - sen yläpuolella tai toisella puolen. Se saadaan näyttämään 'neutraalilta' alueelta ristiriitojen vakavalle käsittelylle. Samanaikaisesti nämä samat operaatiot synnyttävät 'yleisöposition', joka kerronnan tapaan on eristetty: yleisö kutsutaan pysyvästi kysymyksistä käytävän kamppailun ja argumentoinnin todistajaksi muttei osanottajaksi. Tämä on seurausta televisuaalisen tilan rakentamisesta, jossa kamppai-

Kuva 1

lut dramatisoidaan käyttämällä erilaisia 'paikan päällä' kuvaamisen muotoja sekä sitten rajataan ja kohdennetaan arvovaltaisen, informatiivisen lausunnon avulla, joka tarjoaa abstrahoidun järkensä yleisölle.

Nimenomaan tässä on välttämätöntä tuoda esiin, miten televisio pyrkii selitystensä yleistämiseen. Niinpä tämän artikkelin pääväite on, että poliittis-taloudelliset antagonismit hillitään ja niiden kehitys antagonismeina neutralisoidaan televisiojournalismille erityisten merkityksenantokäytäntöjen kautta. Näin ei tapahdu kieltämällä perustavat toimitukselliset imperatiivit vaan ne täyttämällä.

Seuraavassa jaksossa tarkastellaan televisiojournalismin, hallituksen ja ammattiliittojen suhdetta, ei kuitenkaan rekisteröimällä ja tutkimalla, mitä televisiolla on sanottavanaan näkemyksistään tästä suhteesta, vaan pikemminkin tutkimalla, miten nämä näkemykset rakennetaan ja artikuloidaan journalistisen jutunkerronnan rutiinioperaatioissa. Siksi keskitymme journalistisissa selostuksissa käytettyihin perspektiiveihin, teemoihin ja väitteisiin. Teemme tämän erottamalla ja tutkimalla avainelementit, joiden avulla nämä teemat konstruoidaan ja organisoidaan näennäisen 'adekvaateiksi' ja 'koherenteiksi' selityksiksi. Tutkimme samoja elementtejä

myös selventääksemme, miten selitykset yritetään virittää yleisön 'elävän kokemuksen' mukaisiksi.

Eräät muut tuoreet tutkimukset television poliittisten kysymysten seurannasta ovat omaksuneet osittain tämän lähestymistavan: tutkimukset jotka ovat lähteneet siitä käsityksestä, että televisio on nykyään keskeinen 'päiväjärjestystä luova' (agenda-setting) väline yleisen mielipiteen alueella. Molempien televisioyhtiöiden peruskirjoihin on tallennettu pitkäaikainen sitoumus jakaa tietoa, kasvattaa ja viihdyttää, mutta sen ohella on esitetty esimerkiksi, että television tehtävänä on - jos kohta tietämättään - kääntää yleisön huomio valitsemiinsa poliittisiin tilanteisiin ja muovata yleisön käsitystä niistä. Tämän lähestymistavan peruskohdat voidaan tiivistää seuraavasti. On sanottu, että televisiolla on valta (1) määrätä mitkä kysymykset nousevat yleiseen tietoisuuteen ja keskusteluun, (2) määrätä ehdot joiden puitteissa keskustelu näistä kysymyksistä käydään, (3) määrätä kuka puhuu valituista aiheista sekä (4) hallita ja kontrolloida seuranneita keskusteluja ja pohdintoja. Tämän lähestymistavan ydin on käsitys, että television ammatti-ideologiat - tuo "rutinoituneen ja tottumukseen perustuvan ammatillisen 'tietotaidon'"² kokonaisuus - määrittävät ainutlaatuisella ja ehdottomalla tavalla kaikkia itse asiaa, esiintyjä ja käsittelyä koskevia päätöksiä. Agenda-setting -lähestymistapa muuntaa tai poistaa konspiraatioteorian oletettaman hallitsevien poliittisten ja taloudellisten voimien vallan määrittellä kysymykset omasta näkökulmastaan.

Tämän seurauksena ohjelmia ei tutkita sen täsmentämiseksi, mitä ne paljastavat yleisradiotoiminnan ja muiden sektoreiden todellisista

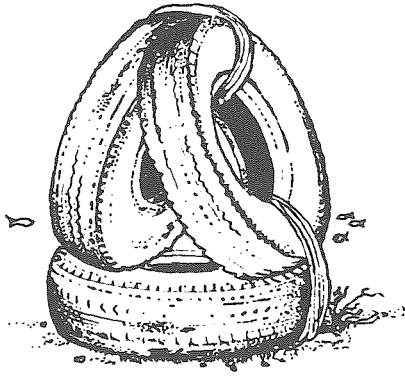
suhteista. Televisiota pidetään ehdottoman itsenäisenä primaarivaikutajana yhteiskunnassa. Päähuomio tutkimuksissa, jotka pitävät kiinni tästä näkökannasta, on pantu sen määrittelyyn, kuinka ohjelmat synnyttävät sen mitä Trevor Pateman on kutsunut "rikoskumppanuudeksi" yleisön kanssa.³ Patemanin tutkimuksen keskeinen argumentti johtaa hänet esittämään, että ilmaus 'vaalien televisioseuranta' on harhaanjohtava. Hänen mukaansa television voi katsoa 'seuraavan' vaaleja tai mitä tahansa poliittista tapahtumaa vain siinä tapauksessa, että sillä on niihin nähden riippumaton olemassaolo. Koska evidenssi television kasvavasta tunkeutumisesta vaalikampanjoihin viittaa siihen, että sellaista riippumattomuutta ei enää ole, "ei meillä ole vaalien televisioseurantaa: meillä on televisiovaalit".⁴

Tästä näkökulmasta kyse ei ole siitä, että televisio omaksuisi alunperin toisaalla muotoiltuja poliittisia tilanteita koskevia määritelmiä ja antaisi vallan niille. Pikemminkin sen nähdään luovan nämä määritelmät itse. Patemanin tutkimuksessa, kuten muissakin tätä näkökantaa edustavissa töissä, television sanotaan kuitenkin välittävän poliittisia tapahtumia, ja jos hyväksymme, että televisiolla on välittävä rooli, on meidän hyväksyttävä myös, että poliittiset tapahtumat ovat erossa televisiotapahtumista, jotka siten edustavat valikoivasti ensiksi mainittuja. Nämä kaksi tapahtumaa ovat luonnollisesti suhteessa toisiinsa: jälkimmäinen koostuu edellistä *koskevista* kuvitetuista tarinoista. Mutta ne eivät ole identtisiä, eikä television voi sanoa syrjäyttäneen politiikkaa - se antaa sille merkityksiä erityisin tavoin. Poliittisten kysymysten agenda, jota olen kutsunut tietyn

ajankohdan 'primaarimääritelmiksi', eivät konstituoi ohjelmantekijät vaan pikemminkin kiistelevät poliittiset ja taloudelliset voimat, joilla on tärkeä vaikutus vallitseviin parlamentaarisen politiikan käytäntöihin. Televisiojournalismi on poliittisten voimien ohjaamaa, ainakin niistä hallitsevien. Journalistisen kerronnan prosessi, jota tässä kutsun *informoidun spekulatiivisen* prosessiksi, edustaa poliittista sfääriä hallitsevia määritelmiä sekä yrittää *yleistää* ne.

Muiden tavoin Patemanin tutkimus on tärkeä siinä mielessä, että se antaa asiaankuuluvan painon tämän prosessin erityisille formaalisille ominaisuuksille, erityisesti niille joiden avulla yleistystä tavoitellaan. Hän esimerkiksi kiinnittää huomiota "jäykkien formaattien ja rituaalisten toistojen" käyttöön, yleistäviin määritelmiin ja lukuisiin muihin "tarkkaavaisuutta ylläpitäviin keinoihin". Tällaisten keinojen luonne ja soveltaminen kumpuaa paljolti asenteesta, joka pitää itsestään selvänä ja siten hyväksyy kyselemättä, mikä on 'hyvää', 'televisionomaista' aineistoa ja 'hyvä', 'kiehtova' esitystapa - lyhyesti: ammatillisesta 'tietotaidosta'. Sen arviointi, mikä on houkutteleva tapa käsitellä asioita - ts. sellainen joka voittaa yleisön huomion - perustuu viimekädessä ammattimaisten ohjelmantekijöiden oletukseen yleisöstä, sen intresseistä ja asenteista. Näiden 'tarkkaavaisuutta ylläpitävien' keinojen hyväksikäytöllä on seurauksia siihen tapaan, jolla poliittiset kysymykset ja johtohahmojen antamat primaarimääritelmät tulevat esiin televisiossa. Niitä *muunnellaan* tietyillä tavoin.

Yksi seuraus ohjelmien erilaisista tavoista vedota yleisöihin on se, että kaikista uutislähetysvälineistä ja niissä esitetyistä

Kuva 2

aiheista ei tule sittemmin ajankoh-
taisohjelmien aiheita. Samoin eivät
ajankohtaislähetysten kynnyksen ylit-
täneet saa jokaisen eri ohjelman
huomiota osakseen. On kysymyksiä,
joiden katsotaan sopivan tiettyjen
ohjelmien käsiteltäväksi paremmin
kuin toisten. Tiedyt aiheet kuiten-
kin raportoidaan koko uutis- ja ajan-
kohtaisohjelmien skaalalla. Tällä
hetkellä sellaisiin aiheisiin lukeu-
tuu hallituksen politiikka, joka
pyrkii 'hoitamaan inflaatiota' es-
tämällä 'ylisuuret palkkasopimukset',
kannustamalla 'maltillisuuteen palk-
kaneuvotteluissa' ja 'hillitsemällä
julkisia menoja'. Tämän kaltaisille
kysymyksille, jotka sekä poliitikoi-
den että ohjelmantekijöiden keskuu-
dessa määritellään 'koko kansakuntaan
vaikuttaviksi', enemmän tai vähemmän
taataan pääsy kuhunkin säännölliseen
ajankohtaisohjelmaan - esimerkiksi
sellaisiin kuin *Panorama*, *Tonight*,
Weekend World ja *Nationwide*.

Sitten on kysymyksiä, joilla ei
ole yleistä pääsyä ruutuun. Vaikka
joitain (esimerkiksi rikoksia) seu-
rataan uutisissa rutiininomaisesti
ja laajasti, ne harvoin saavat liike-
keelle koko ajankohtaisohjelmien ko-
neistoa. Tyypillisesti ne käsitel-
lään tutkivissa dokumenttiraporteis-
sa sekä joissain makasiinilähetyksis-
sä, kuten *Tonight*issa, joka vähitel-

len on alkanut sisältää yhä enemmän
'yhteiskunnallisten ongelmien' kä-
sittelyä. Jotta 'rikosjuttu' voisi
saada voimakkaammin pohtivan tarkas-
telun osakseen, mitä useiden vuosien
kuluessa on totuttu pitämään *Panora-
man* alana, sen täytyisi ylittää tiet-
tyjä politiikan ja talouden etupii-
rien tunnustettujen todistajien a-
settamia lisämäärekynnyksiä. Esimerk-
ki voisi olla erityisen väkivaltais-
ten rikosten sarja, jonka sanottai-
siin edustavan tapahtumien koko yh-
teiskunnallista rakennetta, tai oi-
keudellisen koneiston yleisempi krii-
si sellaisenaan. Emme voi puhua näi-
den primaarimääritelmien universaa-
listia journalistisesta omaksumis- ja
muuntelumuodosta. Samaa, jo primaar-
ialueilla muodostettua sisältöä
muunnellaan eri tavoin riippuen te-
levisuaalisesta 'kehyksestä', johon
se sovitetaan.

Tätä voidaan lyhyesti havainnoi-
listaa viittaamalla *Nationwide*-oh-
jelman eriskummallisuuksiin. Sellai-
set poliittiset kysymykset, jotka
säännöllisesti esiintyvät *Panoramas-
sa*, saavat *Nationwide*en aiheiden jou-
kossa poikkeuksellisen ja alisteisen
aseman. Kun tällaiset 'painavat' po-
liittiset aiheet sitten ovat esillä,
ne merkitään tyypillisesti jollain
muunnelmalla peruslauseesta 'ja nyt
siirrymme vakavampiin asioihin'. Seu-
raava lausunto ohjelmasta osoittaa
vielä selvemmin valinnan ja sijoi-
tusten perustan: "Aina kun me *Nation-
wide*ssa vain voimme, yritämme tarjo-
ta teille elämän valoisamman puolen,
vastustaa kaikkea synkkyyttä ja toi-
vottomuutta ympärillämme. Ja tänään
kerromme menestystarinan..." Saman-
laiset lausunnot itse ohjelmasta
ryydittävät sen esittäjien kerron-
taa; ne toteuttavat metadiskursii-
vista funktiota muistuttaen yleisö-
jä ohjelman muunnosten statuksesta
ja merkiten samalla niiden eron mui-
hin nähden tavalla, joka on paradig-

maattinen televisiojournalismille.

Tämä pitäytyminen ohjelman muunnoksiin jatkuu aina 'painaviksi' luokiteltuihin aiheisiin asti. Yleisesti ottaen se johtaa 'toivon säteen' tai kaiken 'pahan' keskellä olevien 'hyvien uutisten' etsimiseen. Niin vallitseva on tämä orientaatio, että pelkkä vastakkaisten voimien läsnäolo ohjelman kuvaamisessa tapahtumissa voidaan kohottaa 'toivon merkiksi'. Niinpä esimerkiksi toimittaja Michael Barrett, joka ei kyennyt keksimään yhtään soviteluokeinoja haastatellessaan Chryslerin Coventryn tehtaan 'työmiesten' ja 'pomojen' edustajia ajankohtana jolloin yhtiö tavoitteli hallituksen tukea voidakseen jatkaa toimintaansa maassa, tulkitsi lopulta haastattelua näin: "No, ainakin istutte yhdessä nyt tänä kylmänä iltana. Toivotaan, että tällainen henki voimistuu" (*Nationwide*, 19. helmikuuta 1976). Lyhyesti, pelkkä 'edustajien' läsnäolo diskurssissa mobilisoidaan vihjaamaan sovintoon, joka haastattelussa ei selvästikään ollut esillä.

Tällaiset muunnokset liittyvät pääasiassa yleistämiseen, joskin ne epäilemättä strukturoivat myös aiheiden ilmenemismuotoja. Ne ovat kuitenkin journalistisen jutunkerronnan *sekundaarisia* aspekteja siinä mielessä, että ne ovat käyttökelpoisia vain edellyttäen, että 'todellinen' on jo muodostettu. Informoidun spekulatiivisen prosessin *perustavia* aspekteja ovat ne, jotka artikuloivat 'todellista', ne prosessit ja keinot joiden avulla poliittikan ja talouden sfäärien primaarimääritelmät solmitaan ja liitetään televisiojournalismin kerronnan kokonaisuuteen. Televisiojournalismi *ei* ole poliittisia ja taloudellisia kysymyksiä koskevien määritelmien alkulähde. Määritelmät saavat alkunsa kilpailevien poliittisten

ja taloudellisten voimien välisissä kamppailuissa. Televisio ei hyväksy jokaikistä määritelmää täsmälleen samalla tavoin. Haluan nyt tutkia tätä omaksumisen eriytymisprosessia hieman yksityiskohtaisemmin.

Olen kutsunut journalistisen jutunkerronnan prosessia informoidun spekulatiivisen prosessiksi. Se on prosessi, joka on yhteinen kaikille lähetyskeskuksille uutis- ja ajankohtaissektorilla, vaikkakin sen täsmällinen soveltaminen vaihtelee kulloisenkin ohjelman mukaan. Se koostuu kahdesta suhteellisen erillisestä vaiheesta. Ensimmäisessä päähuomio on siinä, kuinka *luoda* (establish) teema ja sen 'todellisuusperusta'. Ensimmäisen ja toisen vaiheen välissä on siirtymävaihe, jonka aikana muotoillaan kysymykset tai kiinnostuksen kohteet. Juuri ne organisoivat prosessin toisen spekulatiivisen momentin. Laajasti ottaen on mahdollista identifioida joukko televisuaalisia alkeismuotoja, joita käytetään informoidun spekulatiivisen välisineinä. Yhdessä ne muodostavat tämän yleisradiotoiminnan sektorin muodollisen paradigman - muodollisten mahdollisuuksien perusvalikoiman, josta valinnat tehdään ja koetaan yhteen tietyin tavoin. Tämä muodollisten mahdollisuuksien reper tuaari on kehittynyt ja muotoutunut ajan myötä, mutta 50-luvun puolivälistä nykypäivään se on säilynyt olennaisilta osiltaan vakaana.⁵ Se sisältää seuraavat elementit:

- A kamerakohdistus studiossa
- B studioraportti
- C studiohaastattelu
- D studiokeskustelu
- E filmikooste tapahtumapaikalta
- F filmikooste tapahtumapaikalta, päällä kommentointi
- G filmikooste tapahtumapaikalta, päällä kuvateksti
- H filmijakso itse tapahtumasta (actuality extract)
- I kamerakohdistus tapahtumapaikalla
- J raportti tapahtumapaikalta

- K haastattelu tapahtumapaikalla
- L kaavioita, päällä kommentointi
- M still-kuvia, päällä ääni tai kuvateksti
- N krediittejä/otsikoita, päällä musiikki

Journalistisen television viestinnälliset roolit ovat seuraavat: (1) lukija, (2) kommentaattori, (3) reportteri, (4) puheenjohtaja, (5) haastattelija, (6) haastateltava, (7) asiantuntija, (8) keskustelun päähahmo, (9) kadunmies (tavallinen ihminen). Nämä roolit eivät ole abstrakteja olemuksia; ne ovat olemassa ja eriytyvät vain diskursiivisessa käytännössä. Alkeismuodot voidaan tietenkin hajottaa pienempiin yksiköihin. Elävä studiokeskustelu, muoto jota käytetään koko alueella, mutta vain spekulatiivisten vaiheiden puitteissa, esimerkiksi voidaan hajottaa 'transaktion', 'vaihdon', 'liikkeen' ja 'aktin' alempiin yksiköihin. Kuitenkin sitä voidaan pitää alkeismuotona sikäli, että jokainen tämän muodon mobilisointi pitää sisällään tietyt ehdottoman kiinteät 'lausekokonaisuudet', syntagmat, organisoitumisen jokaisella tasolla.

Kaikkia mainitsemiani muotoja ja rooleja ei mobilisoida journalistisen jutunkerronnan 'informatiivisessa' vaiheessa. Utislähetykset esimerkiksi eivät käytä elävää studiokeskustelua. Vaikka valinnat ja yhdistelmät vaihtelevat primaarimääritysmien luonteen mukaan, käsittää jokainen uutisaihe ainakin elementit *A* ja *B* (studioraportti). Ei lainkaan harvinaisen yhdistelmä on *A-B-E-F-K-A*. Tämä yhdistelmä antaa omaksu- mistyölle sen ilmeisen informatiivisen muodon. Elementtien *A, B* (kamerakohdistus studiossa, elävä studioraportti) ja *E, F, K* (filmikooste tapahtumapaikalta, kommentoitu filmikooste tapahtumapaikalta, haastattelu tapahtumapaikalta) välillä on dialektinen suhde, jossa jälkim-

mäiset näyttävät perustelevan, oikeuttavan ja vahvistavan edellisen. Kääntäen, *A:ssa* ja *B:ssä* annetut lausunnot toimivat metakielenä; ne näyttävät tähdentävän, asettavan paikoilleen yleisön vastaanotossa erityisesti *K:n* lausuntojen 'totuudellisuutta'. Suuri luottamus 'paikan päällä'-muotoihin - etenkin kun kysymys on ennalta määritelty 'seurauksiltaan merkitykselliseksi koko kansakunnalle' - peittää sen, kuinka laajasti ohjelmantekijät ovat rajanneet ja suunnanneet aihetta. *A:n* ja *B:n* diskurssin sekä *F:n* päällä olevan kommentoinnin tuottama raja- ja kohdennus tuottavat yleisölle tietyn orientoitumisen tai 'mielipiteen', joka perustetaan tapahtumiin ja lausuntoihin, joita saadaan paikan päältä - 'ulkomaailman tositahtumista'. Paikan päällä -muotojen käyttö ylläpitää 'todellisuuden läpinäkyvyys'-efektiä, joka saa konstruoidut orientaatiot näyttämään 'luonnollisilta' - ainoilta mahdollisilta.

Alkaaksemme tarkastella, kuinka prosessin tämä osa toimii ja kuinka orientaatioiden luonne konstruoidaan, otamme esimerkin siitä, kuinka televisiouutiset käsittelivät TUC:n konferenssien tiettyjä avainhetkiä. TUC oli hyväksynyt työväenpuolueen hallituksen yhteiskuntasopimuksen 'virallisesti' syyskuussa 1974. Esimerkkimme on TUC:n konferenssista syyskuussa 1977, jossa hylättiin yhden lisävuoden palkkahillintä, mutta suostuttiin hallituksen 12 kuukauden ohjenuoraan. Esimerkkiselostuksessa käytetään laajasti elementtiä *H* (suora lähetys tapahtumasta) hallituksen valjastamiseksi television selostuksen käyttöön.

Filmikuva suosiota osoittavista kokousedustajista. Selostajan ääni:
Pääministeri sai myrskyisät suo-

sionosoitukset TUC:n kokousedustajilta kerrottuaan kylmiä tosiasioita taloudellisesta tilanteesta.

Studiassa uutisankkuri puhuu suoraan kameralle:

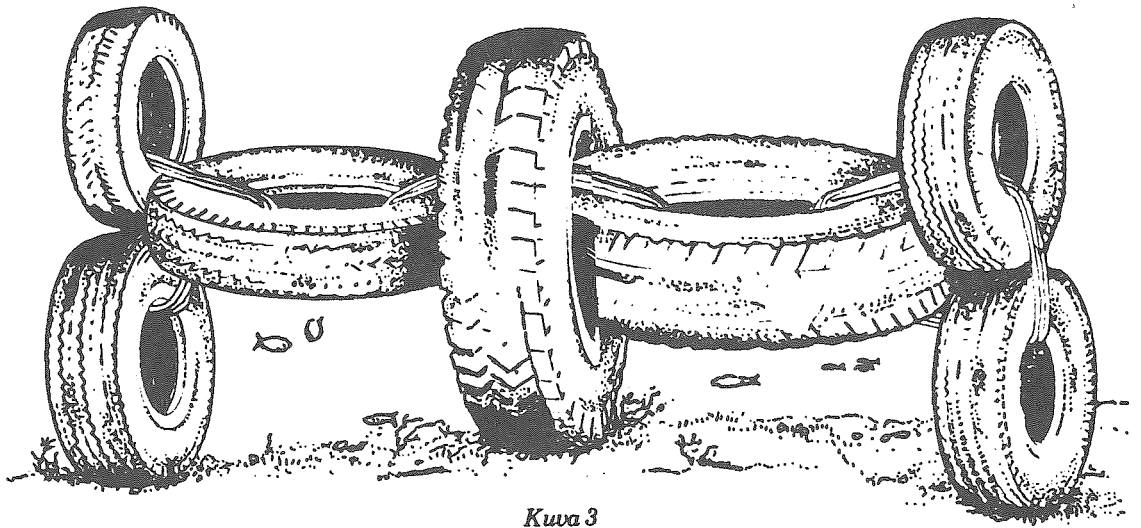
Hyvää iltaa. Pääministeri toivoi tänään ammattiliitoilta pidättyvyyttä palkankorotusvaatimuksissa ja kahdentoista kuukauden korotusjaksoja. Hän sanoi pitävänsä maltillisia korotuksia ja verotuksen keventämistä parhaana mahdollisena talouspoliittisena vaihtoehtona. Hän sanoutui irti paluusta vuosien 1974/75 järjettömään inflaatioon. Sen sijaan hän toivoi inflaation painuvan alle 10 prosentin rajan. Callaghan uskoi, että pidättyväinen palkankorotuslinja mahdollistaisi tämän ja katsoi hallituksen voivan tulla mukaan taloutta elvyttävin toimin. Hän totesi viitaten mahdollisuuteen laatia vuoden lopulla lisäbudjetti: "En missään tapauksessa sulje pois tämän syksyn aikana suoritettavia toimenpiteitä." Callaghan piti puoli tuntia kestäneen päättäväisen puheensa Blackpoolissa TUC:n kongressiedustajille, jotka huomenna äänestävät 12 kuukauden palkankorotusjakson käyttöönotosta. Hän korosti vapaiden palkankorotusten ja liittokohtaisten sopimusten vaaroja ja valitteli, että sopimuskauden jatkaminen vielä kolmanneksi vuodeksi ei ole mahdollista.

Uutisfilmissä Callaghan puhumassa kokousedustajille:

Olen sanonut, että olisin halunnut sopimuskauden kolmivuotiseksi, mutta minulle on kerrottu sen olevan mahdotonta. Ja näistä lähtökohdista meidän kaikkien on keskusteluissa lähdettävä. Me uskoimme - ja minä uskon yhä edelleen - että kaikista vaikeuksista huolimatta maltillisten palkankorotusten ja verotuksen keventämisen yhdistelmä tarjoaa parhaat mahdollisuudet huolehtia jäsentenne eduista. Rohkenen

todeta, että osa jäsenistöstänne ei usko tähän. Mutta siihen meidän on tyydyttävä, koska elämme demokraattisessa maassa. Minä ymmärrän tämän. Olen samaa mieltä siitä, että vapaiden palkkasopimusten puolesta puhuu yksi hyvin painava argumentti. Tämä argumentti on, että palkkapolitiikkaa ei pitäisi alistaa valtion kontrolliin. Mutta vapaat palkkasopimukset merkitsevät tuloerojen kasvua. On valittava joko vapaat palkkasopimukset tai tuloerojen kasvun estäminen. Molempia ei voi saada.

Edellä esitetty ote BBC:n alkuillan uutislähetyksestä ei ole täydellinen. Tapahtumapaikalta tulevan uutisfilmikatkelman jälkeen puheenvuoro siirtyy työmarkkinatoimittajalle, joka esittää lisää detaljeja puheen sisällöstä ja sen saamista vastaanotosta. Näitä kommentteja tarkastellaan hieman jäljempänä. Uutisjutun rakenne perustuu keskeisesti televisiojournalismin 'paikan päällä'-muotojen - suorien sanallisten ja sanallis-visuaalisten sitaattien - käyttöön. Täten selostukset ovat ilmiänsultaan yksinkertaisia raportteja, jotka eivät näytä sisältävän muuta kuin pääministerin puheen pääkohdat. Televisiojournalismin objektiivisuuden demonstraationa 'paikan päällä' -muotojen käyttö on käyttökelpoinen keino. Ne ovat ritualisoituneita tapoja vahvistaa, että käytettävissä olevien tilannemääritelmien joukosta valitut eivät ole toimittajien omia keksintöjä. Niillä on keskeinen asema television 'läpinäkyvyys-efektin' tuottamisessa. Tämä efekti kiistää televisiojournalismin ominaisten käytäntöjen oman aktiivisen osuuden (productivity). Epäilemättä toimittajien journalistisesti työstämä uutisaihe on josain määrin jo ennalta hahmottunut

Kuva 3

ja artikuloitunut poliittisissa kannanmäärittelyissä. Mutta usein 'paikan päällä'-muotojen runsas käyttö televisiojournalismissa peittää toimittajien itse suorittaman aiheen rakenteen muokkauksen. He eivät pelkäästään toista jo muualla sanottua; televisuaalisena tapahtumana uutisaihetta edustaa toimittajien muokkaama versio.

Tässä on erityisen kiinnostavaa se, että autenttisuuden osoittamisen prosessi nojaa - ja koko ajan vahvistaa - itse journalistisen esitystavan todenmukaisuutta. Prosessi vaatii molempien television esitysmo-
dusten käyttöä: suoraa studio-osuutta (jolle tunnusomais-
ta on suoraan kameran puoleen kääntyminen) ja tapahtumapaikalla tal-
lennettujen uutisfilmien jälkikä-
teisesitystä (tunnusomaista tälle on yleensä välittömän kameran puoleen kääntymisen puuttuminen). Kum-
pikin edellyttää toistaan; yhdessä ne vahvistavat toistensa totuudel-
lisuuden ja asettavat edellisen määrääväksi ja hallitsevaksi esi-
tysmodukseksi. Aikarekisteri, jota suoraan kameran puoleen käänty-

minen/sen puuttuminen indikoivat ei ainoastaan paikallista studio-osuutta tässä ja nyt tapahtuvaksi, vaan samalla se myös tyypistää tapahtumia dokumentoivat uutisfilmit omaksi sisällökseen. Näiden esitysmo-
dusten rinnakkaistaminen saa toiminnan ja osallistumisen 'toisaalla olon' näyttämään 'tässä ja nyt' tapahtuvan todentamisen ongelmattomalta sisällöltä.

Muokkausmomentissa televisuaalisen aineksen voidaan sanoa dominoivan politiikkaa kuitenkin hävittämättä jälkimmäistä. Sillä poliittisen diskurssin tuotteena muotoutuneet artikulaatiot puolestaan määrittävät myös televisiolle ominaista jutun muokkaustapaa. Pääministerin puheiden ja toimittajien kommenttien välillä vallitsee *perspektiivien vastaavuus*. Toisin sanoen toimittajat eivät kommentteissaan ainoastaan esitä detaljeja puheista vaan kommentit asettuvat puheiden oman viitekehyksen puitteisiin. Puheiden sisältämät ennako-
oletukset ja tulkinnat sisältyvät sellaisinaan journalistien kommentteihin, ja koska nämä kommentit ovat

ilmiasultaan suoria raportteja, myös näistä oletuksista ja tulkinnoista näyttää muodostuvan 'pelkkiä faktoja'.

Siteeratun uutisjutun avausrepliikki sisältää vihjauksen tästä. Esimerkkijutussa avausrepliikki toimii otsikon tavoin. Se osoittaa varsinaisen jutun painopisteen tai orientaation. Esimerkissä orientatiota osoittaa väite, että puhe sai 'myrskyisät suosionosoitukset TUC:n konferenssilta'. Tällä huomiolla on tarkoitus välittää tieto, että pääministerin puhe sai hyvän vastaanoton. Tätä kiteytystä kuitenkin relativioivat saman päivän uutisissa esitetyt eräiden kokousedustajien haastattelulausunnot. Kommentin asettumista pääministerin puheen oman viitekehityksen puitteisiin osoittaa myös se, että pääministerin tulkintaa inflaation syistä ja taltuttamiskeinoista kutsutaan 'talouden kylmiksi tosiasioiksi'. Esimerkissämme ei problematisoida hallituksen oletusta, että juuri ylimitotetut palkankorotukset ovat syynä inflaatioon ja että siksi 'paras talouspoliittinen vaihtoehto' on 'maltilliset palkankorotukset ja verotuksen lieventäminen'. Se mitä pohditaan, on se, riittääkö pääministerin esitys vakuuttamaan työläiset asiasta tulevien kuukausien aikana.

Tätä teemaa kehitellään kommentin analyysiosuudessa, joka seurasi filmiotetta Callaghanin puheesta ja tietoja sen saamasta välittömästä vastaanotosta. Työmarkkinatoimittajan uutisanalyysi muodostaa tavallaan välitapin 'suoran raportoinnin' - informoidun spekulatiivisen varsinaisen informatiivisen osuuden - ja 'kommenttien ja analyysien' - informoidun spekulatiivisen toisen asteen spekulatiivisen ulottuvuuden - välissä. Uutisanalyysi pyrkii asettamaan raporttiosuudes-

ta esitetyt teemat alustavasti yhteyksiinsä. Tämä toteutetaan tavalisesti esittämällä arvio alueen keskeisten vaikuttajien reaktioista. Tässä uutisessa BBC:n työmarkkinatoimittaja aloitti huomauttamalla, että "pääministerin puhe ei sisältänyt mitään uutta ... kuitenkin taloudellisen tilannekatsauksen esitystyylissä oli uutta päättäväisyyttä ... hän totesi rehellisesti kokousedustajille, että vapaat palkkasopimukset eivät ole edistäneet yhteiskunnallista tasa-arvoa." Tätä kautta kommentaattori siirtyi kommenttiansa keskeisimpään osuuteen, "ammattiyhdistysjohtajien reaktioihin", todeten niiden "vaihdelleen riippuen suhtautumisesta vuoden mittaisiin palkankorotusväleihin ja maltillisiin korotuksiin". (Tässä voidaan huomata, että ammattiyhdistysjohtajien reaktiot ryhmitellään hallituksen eikä heidän omien viitekehystensä perusteella.) Tämän jälkeen seurasi katkelmia kahden ammattiyhdistysjohtajan haastatteluista. Toinen heistä esiteltiin "vapaan sopimusoikeuden militantiksi edustajaksi" ja toinen hieman epämääräisemmin "tulopolitiikan kannattajaksi". Heille esitetyt kysymykset virittävät asetelman, jossa vastaukset rajoittuivat arvioihin pääministerin puheen vakuuttavuudesta. Kysymykset sulkiivat pois mahdollisuuden esitellä vaihtoehtoisia toimintamalleja.

Vaikka vaihtoehtoisen ratkaisun olemassaolo tuodaan esiin, se ei muodosta toimittajien kommentoinnille perustaa eikä sen argumentaatiota kehitellä. Ja todellakin, kun vaihtoehtoinen malli säilytetään 'militanttien' yksityisomaisuudeksi, alkaa vaikuttaa siltä, ettei siinä mitään järkeä olekaan. Tämän asetelman tuloksena hallituksen tarjoama strategia alkaa näyttää ai-noalta uskottavalta ratkaisulta.

Television 'läpinäkyvyys efekti' ei siten toteudu vielä yksinkertaisessa edellä esitettyjen television kahden ilmaisumuodun limittäinasettelussa. Se edellyttää myös toimittajien kommentteissa esiintyvien tilannemääritysten ja poliittis-taloudellisen sfäärin diskursseissa hallitseviksi nousseiden tilannemääritysten ideologista samantilinjaisuutta. Televisiojournalismin 'todellisuus' ei ole välittömästi identtinen poliittis-taloudellisen diskurssin 'todellisuuden' kanssa eikä edellinen ole myöskään jälkimmäisen yksinkertainen toisinto. Pikemminkin televisiojournalismin todellisuus ilmeisesti muotoutuu siten, että se *on sopusoinnussa* (corresponds) poliittis-taloudellisissa diskursseissa muovautuneen todellisuuskäsityksen kanssa.

Seuraavaksi tarkastelen niitä journalistisia keinoja, joilla tällainen sopusointu saavutetaan. Sen lisäksi, että tarkoitukseni on tehdä selväksi, että television ammattiyhdistyskokouksia koskevia kommentteja ja hallituksen selonteokoja yhdistää yhteinen ideologinen viitekehys, toivon kykeneväni osoittamaan, että televisiojournalismin merkityksenantokäytännöillä on myös konstitutiivinen merkitys hallitsevien tilannemäärittelyjen muodostumisessa normaaleina pidentyiksi ja itsestäänselvyyksiksi. Aikaisemmin televisiojournalismin kohdistuvan tutkimuksen perusteella tiedämme, että kiinnostus suuntautuu keskeisiltä osin sellaisiin tapahtumiin, jotka ennalta tehtyjen tilannemääritelmien kannalta ovat odottamattomia - siis tapahtumiin, jotka poikkeavat ennalta oletetuista mielekkyyden ja johdonmukaisuuden määrityksistä. Tässä viittaa Galtungin ja Rugen tutkimukseen.⁶ Jälkimmäinen - mielekäs, johdonmukainen, ennakoitu - toimii

mittatikkuna 'odottamattoman' määrittämisessä. Mikäli ennakoidulle yleensäkin annetaan ilmiäsuista sisältöä niin se esiintyy jonakin, jonka jokainen meistä tietää ja jota ei siksi tarvitse eksplisiitistisesti esittää.

Esimerkiksi vuoden 1977 aikana tulkinta, että inflaatio johtuu palkankorotuksista, oli muodostunut itsestäänselvyydeksi - elämän ilmeiseksi ja yksinkertaiseksi tosiasiaksi - ja uutisjuttujen esitysmuoto uusinsi sen aktiivisesti sellaisena. Vaikka sitä harvoin suoraan mainittiin, television ammattiyhdistyskokousuutisissa se kuitenkin toimi premissinä, ammattiyhdistyskokousten eksplisiittisten tulkintojen aina jo ennalta oletettuna lähtökohtana. Kokousuutisissa keskityttiin erityisesti ammattiliittojen palkkasääntelyä koskeviin keskusteluihin. Muita teemoja nostettiin vain harvoin esiin. 'Odottamattomuuden' elementti kiteytyi uutisissa ja ajankohtaisohjelmissa kysymykseksi, antavatko liitot tuensa hallituksen palkkasäännöstelypolitiikalle. Joidenkin ammattiyhdistyskokousten - esimerkiksi Skotlannin TUC-konferenssin - ennakoitiin asettuvan vastustamaan hallituksen esityksiä. Sekä BBC:n että ITN:n kokousuutisissa keskityttiin eritteleämään erityisesti TUC:n Skotlannin asioiden sihteerin puhetta. BBC:n uutisanalyysissa puhetta kommentoitiin seuraavasti:

Työmarkkinatoimittaja uutisstudiossa, puhuu suoraan kameraan:

Bruce Millan saapui Rothesayhin yrittääkseen vakuuttaa tämän melko vasemmistomielisen kokouksen palkkarajoitusten jatkamisen ja ammattiliittojen ja hallituksen välisen yhteiskuntasopimuksen jatkamisen eduista. Millanin keskeinen sanoma oli, että palkkapolitiikan seuraava vaiheen muotoilussa kohdattaisiin

vaikeuksia: Kuinka pitkälle ja kuinka pian olisi mahdollista palata normaaliin palkkasopimusten neuvottelukäytäntöön joutumatta lupumaan kahden edellisen vuoden keskitetyn palkkapolitiikan eduista? Hän ennusti, että ylimitoitettujen palkankorotusten seurauksena olisi hintojen nousuvauhdin kiihtyminen ja työttömyyden kasvu entisestäänkin ja seurauksena voisi olla hallituksen eroaminen.

Tässä kohden näytettiin tapahtumapaikalta taltioitua välähdystä, joka kuvasi Millania esittämässä ajatuksiaan siitä, mitä konservatiivien hallitus merkitsisi Skotlannille.

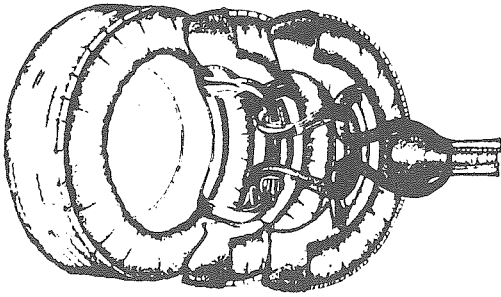
Tässä kuvanauhoituksen osassa on nähtävissä eräitä keskeisiä keinoja ei vain odotettavissa olevan skottilaisen TUC:n vastarinnan, vaan myös muiden hallituksen politiikka todennäköisesti vastustavien ammattijärjestöjen käsittelemiseksi. Millanin ja hallituksen ministereiden johdantoa seuraava kerronta saa tämän opposition vaatimukset näyttämään *palkkojen* räjähdyksmäiseltä korottamiselta. Tässä tilanteessa opposition edustajat esitellään "melkoisen vasemistolaisena joukkiona", mikä tv:n uutispuheessa merkitsee heidän irrottamisestaan 'maltillisista', uutiskerronnan 'laajoista kansankeroksista', joita tämän konferenssin päätökset saattaisivat vietellä turmelukseen.

Tapahtumapaikalta kuvatun välähdyksen jälkeen taloustoimittaja kävi käsiksi siihen, mitä skottilainen TUC:n päätös palkkasäännöstelystä saattaisi merkitä. Painottaakseen päätöksen merkittävyyttä hän sanoi: "Huomenna skottilaiset kaivosmiehet johtavat oppositiota, jonka tarkoituksena on häiritä kaikenlaista puuttumista vapaaseen

kollektiiviseen sopimukseteko-oi-keuteen. Jos tämä liike saa enemmistön tuen, kuten on mahdollista, vaikkakin eräitä epäilyksiä on tänä iltana esitetty, on kyse todellakin skottilaisesta TUC:sta tavanomaisissa taistelutoimissaan: vastustamassa tulosäännöstelyä. Valuutamarkkinat tietävät tämän kyllin hyvin ollakseen välittämättä siitä. Muutama lontoolainen ay-johtaja painotti minulle sitä, että yhteiskuntasopimus ja palkkapolitiikka sovitaan hallituksen ja TUC:n kesken - brittiläisen TUC:n, ei skottilaisen TUC:n" (BBC:n uutiset 19.4.1977).

Suhtautumistapa skottilaiseen TUC:iin laillistui viime-mainituissa lausunnoissa. Se ei ollut taloustoimittajan omaa keksintöä, koskapa hän esittää 'muutaman lontoolaisen ay-johtajan' lausunnot. Kuitenkin näkökulmaa täydentää viittaus mahdolliseen vapaan kollektiivisen sopimukseteon enemmistökannatukseen, kun skottilainen TUC 'puuhailee tavanomaisia taistelutoimiaan'; näkökulma avataan viittauksella 'skottilaisiin kaivosmiehiin'. Se on aivan epäuskottava näkökulma, joka merkitsee käytännössä samaa kuin oppositioiden leimaaminen pelkäksi rituaaliksi ja jolla lisäksi tulee olemaan vain vähän vaikutusta 'kansallisten' neuvottelujen lopputulokseen.

Tv:n esittämässä muodossa ovat skottilaisen TUC:n päätökset kiinnostavia vain sen potentiaalisen uhkan vuoksi, jonka ne muodostavat hallituksen strategialle. Omaksutun juonen hallitseva piirre oli päättää siitä, 'kuinka hyvin' hallitus pärjäsi; piirre joka säilyi kaikkina seuraavina kuukausina. Toukokuussa tieto siitä, että "inflaatioaste on noussut jälleen vuodentakaiseen tasoon; nyt se on 17.5 %" (BBC:n uutiset 22.5.1977),

Kuva 4

ei johtanut mihinkään mainittaviin muutoksiin uutisanalyseissä. Pikemminkin siitä tuli onnettomuus, hallituksen lujuuden testi. Uutis-sähkeessä huomioitiin, että "saman-aikaisesti kun hallitus yrittää voittaa kolmannen palkkasäännöste-lyvuoden, ei palkkojen ja hintojen välinen suhde ole muuttunut myön-teisemmäksi". Mutta myöhemmin hal-litus sai armon. Kertoja (BBC:n taloustoimittaja) painotti että "hallitus pitäytyy ennustessaan, jonka mukaan inflaatio putoaa 13 %:n tasolle vuoden loppuun mennessä", ja että "parasta mitä luvuista voi-daan sanoa, on se, etteivät ne yl-lättäneet hallitusta, joka jo en-nen tämänpäiväistä teki selväksi, ettei inflaatio ala laskea ennen vuoden jälkipuoliskoa". Kun luvut olivat oletettavia, tiedossa siis, kertoo se siitä, että hallitus myös tiesi, kuinka niiden kanssa piti menetellä. Kuljetus- ja yleis-ten töiden työntekijöiden liiton (TGWU) konferenssin selostuksessa keskiöön nostettiin jälleen kon-ferenssissa käytyjen keskustelujen heijastukset hallituksen talous-politiikkaan. BBC:n uutislähetyk-sessä heinäkuun 5. päivänä 1977 esiteltiin liiton johdon yrityksiä "pitää Britannian suurin ammatti-järjestö tiukasti samoilla linjoil-la TUC:n asettamien tavoitteiden

kanssa". Tällä tavoin korostettiin johdon uskon, että 'jos palkan-korotukset olisivat säännöstele-mättömiä, saattaisivat brittital-louden pitkäntähtäyksen tulevai-suudennäkymät vahingoittua!'

Kun selonteon tässä osassa käytettiin tapahtumapaikalta kuvattu-ja välähdyksiä kerrontaa tukemassa, ei näitä muotoja käytetty esitel-täessä 'tämänlaatuisen politiikan vastaista huomattavaa oppositiota'. Oppositio muodostui yksinomaan uutisankkurin tv-kameraan kohdistamassa juonnossa:

"Ja kun Mr. Jones esikuntineen poistui konferenssisalista tänä il-tana, ottivat he mukaansa kopiot esityksestä, joka tullaan antamaan kokousedustajille myös huomenna. Esityksessä vaaditaan välitöntä pa-luuta liittokohtaisiin sopimuksiin ja kakkosvaiheen totaalista lopet-tamista tämän vuoden elokuun 1 p:nä. Jos vaatimus hyväksytään, merkitsi-se yhteiskuntasopimuksen rippei-denkin murskaamista."

Sanontatapa 'liitossa oleva huo-mattava oppositio' kohotti huomattavasti pelipanoksia. Kuvauksessa oppositiosta muodostui tihutyöntekijä, joka ei uhannut vain yhteis-kuntasopimuksen rippeitä vaan myös Englannin kansantalouden pitkäntähtäimen kehitysnäkymiä. Tuon ammattijärjestön toimenpiteiden merkittävyttä määriteltiin uudelleen massiivisesti seuraavana päivänä, kun se oli äänestänyt 'kumoon sän-tillisen paluun vapaaseen kollek-tiiviseen sopimuksentekoon'. Tässä palkkojen alentaminen esitetään 'säntillisenä' - termillä, jonka semanttisia ekvivalentteja ovat 'kuuliainen', 'myötäsukainen' ja 'hyvätapainen'. Liiton äänestys-päätöksen esittäminen edelläkuvatu-nvastaisena aloitettiin väit-teellä, että kokousedustajat olivat "hylänneet maltillisen ehdotuksen,

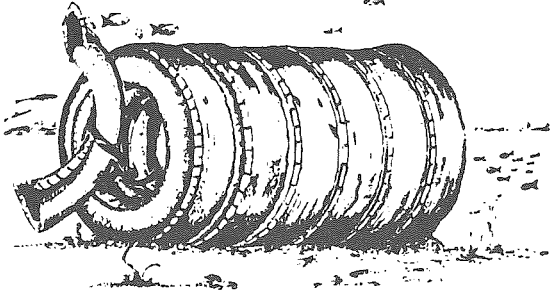
joka suuntautui heidän pääsihteerinsä, Jack Jonesin ehdotusta vastaan." Tällä tavoin palkankorotuksista pidättyminen kytkettiin maltillisuuteen. Sitten seurasi suora katkelma 'maltillista linjaa' vastaan kohdistuneesta puheesta:

"Veljet ja siskot, meitä on johdettu harhaan [suosionosoituksia]. Eiäkeläisillä ja matalapalkkaisilla työläisillä menee huonosti. Sosiaalipalvelut on revitty riekaleiksi ja olemme kansainvälisten koronkiskureiden kynsipihdeissä. Tietenkään emme halua konservatiivien hallitusta. Mutta jos nykyinen hallitus ei muuta turmiollista politiikkaansa ja ota käytäntöön työväenpuolueen kokouksissa hyväksytyjä tavoitteita, elikkä sosialistista vaihtoehtoa, me tulemme istuttamaan Margaret Thatcherin ruoriin, se on varma se. Viimeaikaiset vaalitulokset ovat todistaneet tämän. Palkatko ovat muka inflaation pääsyy? Ne eivät ole olleet koskaan sitä. Pari viimeistä vuotta ovat sen osoittaneet. Jo riittää. Mr. Healey, ette ole ajan tasalla" (BBC:n uutiset, 6.7.1977).

Olisi ollut mahdollista, kuten muissa yhteyksissä, kun ajankohtaisvälähdyksissä on esitetty otteita ministereiden puheista, tuottaa taustatietoa puheille. Mutta nyt näin ei tapahtunut. Päinvastoin journalistit pyrkivät korostamaan sitä, että "militantit ... hallitsivat koko keskustelua" ja että keskustelu on ollut 'meluista' ja 'tunteenomaista'. Siitä eteenpäin uutisjuttu keskittyi lyödyn ay-johdon linjaan. Siihen liittyi Jack Jonesin 'yhteiskuntasopimuksen arkkitehdin', haastattelu - rakentava mielikuva, joka oli syvässä ristiriidassa vastustajista muodostettujen destrukttiivisten mielikuvien kanssa.

Tässä tutkimamme television uutislähetykset eivät ole sellainen

'ikkuna todellisuuteen' kuin yleisradiotoiminnan ammatti-ideologiat ja paikan päällä tehtyjen uutisraporttien runsas käyttö antavat uskoa (jälkimmäisistä lisää vähän alempana). Haluamme korostaa, ettemme näe uutislähetysten 'kautta' niiden tuolla puolen olevaan objektiiviseen ja riippumattomaan 'todellisuuteen'. Me näemme vain sen todellisuuden, jonka ovat yhdessä tuottaneet yhtäältä journalismin merkityksenantokäytännöt ja toisaalta eräät muut merkityksenantokäytännöt, joita soveltavat journalistien luottamusta nauttivat poliittis-taloudellisen elämän tarkastelijat. Tässä mielessä yksinkertainen 'yksipuolisuus'-teesi ei käy päinsä, kun sen kyseenalainen perusolettamus erottaa toisistaan mielikuvat ja ajatukset yhtäältä ja objektiivisen, materiaalisen todellisuuden toisaalta. 'Yksipuolisuusteessin' näkökulmassa ei ole muuta mahdollisuutta kuin tarkastella televisiojournalismia materiaalisen todellisuuden pelkkänä (ja puutteellisena) heijastuksena, ei ole mahdollista tutkia sitä aktiivisena materiaalisena prosessina, joka itsekin on likeisesti sidoksissa todellisuuden muodostukseen ja artikulointiin. Tuo teesi tarkastelee journalistisia merkityksenantokäytäntöjä annettuina. 'Todellisuuden' konstruointi ja artikulointi näennäisesti riippumattomana, luonnollisena sisältyy televisiojournalismin kaikkein perustavimpiin käytäntöihin. Esimerkiksi visuaalisen diskurssin organisointi, jossa ilmenee hyvin vähän televisioyhtiöiden välistä vaihtelua tai muutosta vuodesta 1974 nykypäivään, on omiaan tuottamaan tämän vaikutuksen. Uutistenlukijoiden ja kirjeenvaihtajien nähdään aina puhuvan suoraan kameraan (näennäisesti 'meille'), kun taas uutisdraaman päähenkilöiksi sijoitettujen nähdään aina puhu-

Kuva 5

van kameran näkölinjasta poikkeavassa kulmassa (näennäisesti 'muille'). Se, että päähenkilöitä kuvataan tällä tavoin, kehittää mahdollisuuden kokea näiden ja katsojien välisen etäisyyden. Tämä kokemistapa on *silminnäkijän kokemistapa* (so. koki-ja on läsnä, muttei suoraan osallinen) - ollaan todistamassa 'todellisuutta', jonka tämä visuaalinen muoto saa näyttämään 'ulkopuoliselta', silminnäkijöiksi asetetuista erottuvalla ja heistä riippumattomalta. Se suhde, johon tämä visuaalinen muoto osoittaa 'yleisön', on *syntäseuraajan* suhde: päähenkilöiden toimenpiteitä 'seurataan sivusta'. On tietysti toinen asia, asettuvatko ne sosiaaliset oliot, jotka katsovat television uutisohjelmia ja joissa monet diskursiiviset käytännöt risteävät, tähän asemaan. Haluamme kuitenkin tässä korostaa, että nykyisin vallalla oleva näkemistapa esittää suhteen tässä muodossa - se on, 'osallisten' ja 'ei-osallisten' välisenä suhtena.

'Osallisiksi' määriteltyjen henkilöiden toimintojen esittäminen ja tulkitseminen kuuluvat kertojille, uutistenlukijoille tai erikoiskirjeenvaihtajille. Heidän suoraan katsojaan kohdistuva puhuttelunsa näyttää luovan uudestaan joitakin henkilökohtaisen kommunikaation olosuhteita. Usein uutistenlukijat,

esiteltyään alustavasti jonkun asioihin osallisen instanssin televisioystävällisen teon, kääntyvät pois päin kamerasta katsomaan studiomonitoria haluten tällä tavoin ilmaista, että katsojan tavoin hekin ovat ulkopuolisia, ei-osallisia sivustaseuraajia. Suoran puhuttelun eräs mahdollinen vaikutus on näin ollen katsojan vetäminen mukaan kommunikaatitapahtumaan. Katsoja asetetaan vaihdon osapuoleksi: uutistenlukijan/reportterin/erikoiskirjeenvaihtajan suora katse viittaa yleisöön. Niinpä samalla kun yleisö erotetaan päähenkilöistä, se asetetaan studion mediahenkilöstön rinnalle.

Nämä television uutislähetysten näkemismuodot perustuvat ennalta annettuun poliittiseen ideologiaan ja auttavat osaltaan uusintamaan sen. Se, että yleisölle muodostetaan visuaalisesti sivustaseuraajan rooli suhteessa siihen, mitä paikan päällä tapahtuva raportointi esittää päähenkilöistä, ja kumppanin rooli suhteessa mediaväen aloitteesta tapahtuvaan vaihtoon, tämä kaikki uusintaa sen ajatuksen, että 'kansakunta kokonaisuudessaan' voidaan jakaa 'aktiiveihin' ja 'muihin', jotka ovat osallisia ongelmallisiin tilanteisiin vain näiden vaikuttaessa heihin. Tässä valtiojärjestyksen *elytyssä* kuvassa, jonka olettamuksiin kuuluu perustavanlaatuinen jako 'toimijoihin' ja 'toiminnan välineinä oleviin', studio ilmenee jälkimmäisten tukikohdaksi. Se ilmenee paikaksi, jossa 'toiminnan välineinä olevat' - 'yleisö', 'enemmistö', 'useimmat ihmiset', 'kuluttajat', 'veronmaksajat' ja niin edelleen - voivat saada tietoa 'toimijoiden' teoista - 'ammattiliittojen', 'poliitikkojen', 'ääriryhmien' toimista.

Tätä fundamentaalisenä ilmenevää

jakoa tarkentaa edelleen se, mitä asioista ja mukaan valituista aktiiveista sanotaan. Yllä esitetyistä otteista selviää, ettei kaikista television 'aktiiveiksi' määrittelmistä puhuta samalla tavoin. Eräät määritellään verbaalisesti 'edustaviksi henkilöiksi'; heitä ei ainoastaan nimetä, vaan heillä on oikeus puhua sen jälkeen, kun heidän 'edustus'-valtakirjansa on esitelty: "Pääministeri, Mr Callaghan..."; "liiton pääsihteeri, Mr Jones...". Toisiin viitataan vain kollektiivina - "äärisiiven esitys...". Heitä ei vain esitellä ilman valtuutusta, vaan heidän kaikinainen edustavuutensa rajoitetaan voimakkaasti tai kielletään kokonaan. Palkkahillintäpolitiikkaa vastustaneet työväenpuolueen parlamenttiedustajat esitettiin paikkaan rajattuna ryhmittymänä, 'työväenpuolueen vasemmistosiipenä'. Skotlannin TUC:n konferenssin raportoinnissa Skotlannin TUC:tä ei ainoastaan rajattu tiettyyn paikkaan, vaan se esitettiin ryhmittymäksi, jolla 'ei ole todellista merkitystä *varsinaisessa päätöksentekoprosessissa*'.

Periaatteessa juuri verbaalinen diskurssi suorittaa sen aktiivien luokittelun, joka erottaa lailliset ja hyväksyttävät aktiivit eilaisista ja ei-hyväksyttävistä. Niin kuin jo esitimme, ovat nämä luokitukset tulosta tietyn poliittisen näkökulman omaksumisesta - siitä siis, että annetut poliittiset asemat ymmärretään tietyllä tavalla. Poliittisten asemien luo-

kittelu on mahdollista vain, mikäli on olemassa luokittelujärjestelmä. Se luokittelujärjestelmä, jonka avulla televisio tunnisti ja paikansi viime vuosien taloudellisten taistelujen voimia, ei ollut suoraan peräisin yleisradioväen ammatillisesta 'tietotaidosta'. Mutta ei sitä myöskään saatu 'suoraan ulkopuolelta', kokonaan riippumattomana näkökulmana. Pikemminkin siinä toistuu luokittelujärjestelmä, joka jo on syöpyntä syvälle vastakkaisten leirien aktiivien välisiä konflikteja hoitelevien instituutioiden menettelytapoihin.

Viitteet

Alunperin 1979 julkaistusta artikkelista 'Television News and the Social Contract' lyhentäen suomentanut Tiedotustutkimus-lehden toimitus.

¹ Annan-komitean nimellä Iso-Britanniassa tunnetaan sikäläinen 'viestintäpoliittinen komitea', viralliselta nimeltään The Committee on the Future of Broadcasting. Komitea asetettiin työhönsä keväällä 1974 (siis työväenpuolueen hallituksen kaudella), ja sen raportti valmistui keväällä 1977. Komiteaa johti lordi Annan.

² HALL, Stuart. The Determinations of News Photographs. *Working Papers on Cultural Studies*, 3, 1972.

³ PATEMAN, Trevor. Television and the February 1974 Election. *BFI Television Monograph* no. 3. London, British Film Institute, 1974.

⁴ Ibid.

⁵ Tässä ei ole mahdollista käsitellä yksityiskohteisemmin paradigman muotoutumista. 1960-luku merkitsi yleisradiotoiminnan tällä sektorilla vakiintumisen ja kristallisoitumisen aikaa.

⁶ GALTUNG, Johan & HOLMBOE RUGE, Mari. The Structure of Foreign News. Teoksessa TUNSTALL, Jeremy (ed.). *Media Sociology*. London, 1970.